

Turvattomuus ei jakaudu tasan

Mitkä asuinalueen piirteet selittävät helsinkiläisten kokemaa turvattomuutta?

TEEMU KEMPPAINEN & HENRIK LÖNNQVIST & MARTTI TUOMINEN

Turvattomuuden kokemuksiin omalla asuinalueella vaikuttavat muun muassa sukupuoli, omat väkivaltakokemukset, asumismuoto ja itse asuinalue.

.....

Johdanto

Kaupunkien suunnittelussa on kautta aikojen pyritty tuottamaan järjestyksen avulla turvallisuutta. Muurit ovat suojanneet ulkoisilta uhilta, ja kaupunkitilan järjestelyillä on pyritty edistämään sisäisen järjestyksen ylläpitämistä. Uhkakuvat paikannetaan silti yleisesti urbaaniin ympäristöön, ja kaupungeissa koetaan enemmän turvattomuutta kuin maaseutumaisessa ympäristössä. (Karisto & Tuominen 1993; Koskela 2009.) Ilmiön tekee urbaanin yhteiskuntapolitiikan kannalta tärkeäksi se, että turvallisuus, jota voidaan hyvällä syyllä pitää yhtenä inhimillisen hyvinvoinnin perustekijöistä, on jakautunut kaupunkitilassa varsin epätasaisesti (Garofalo & Laub 1979; Cecato 2012; Lindgren & Nilsen 2012).

Eräs tapa lähestyä urbaania turvallisuutta on vertailla eri asuinalueita rikostilastojen tarjoaman informaation valossa. Tällä tavalla saadaan käsitys poliisin tietoon tulleen rikollisuuden alueellisesta jakautumisesta. Turvattomuuden tutkimuksessa on kuitenkin olennaista huomioida

tilastonäkökulman ohella myös asian subjektiivinen eli koettu puoli. Turvattomuuden kokemus ei aina ole suoraviivaisessa suhteessa tilastoista laskettuihin todennäköisyyksiin eli riskeihin. Kriminologisessa kirjallisuudessa kiisteltiin 1980-luvulla pelkoparadoksista, jonka mukaan rikoksen uhriksi joutuisivat todennäköisimmin vähiten pelokkaat (Stanko 2000; ks. myös Hollway & Jefferson 1997). Toisaalta yleisempi epävarmuus voi kanavoitua huoleksi asuinalueen turvallisuudesta (Garofalo & Laub 1979; Bauman 2001). Rikollisuuden pelko tai koettu turvattomuus on näin ollen syytä ottaa vakavasti selailaen. Hille Koskela muotoilee asian osuvasti teoksessaan *Pelkokierre* (2009, 89):

Pelko ei asetu rationaalisen ja irrationaalisen vastakainasetteluun. Pelko voi olla ymmärrettävää monesta eri näkökulmasta, ja se on kokijalleen ongelma riippumatta sen suhteesta laskennalliseen riskiin.

Sen lisäksi että pelko ja turvattomuus ovat vahvoja ja kokijalleen jo sellaisenaan todellisia tunteita, niillä voi olla myös hyvin konkreettisia seurauk-

Tekijät haluavat kiittää Pirjo Lindforsia (Helsingin kaupungin tietokeskus) karttakuvion laatimisesta. Kahden anonyymien arvioijan kommentit auttoivat tekstin kehittämisessä suuresti. Artikkelin alustavista tuloksista on käyty keskustelua Sosiologipäivien 2013 ja Regional Studies Associationin Euroopan konferenssin 2013 subjektiivisen hyvinvoinnin työryhmissä, NSBB 2013 -konferenssissa sekä Väestö, terveys ja elinolot -tutkijakoulun seminaarissa: kiitokset keskustelijoille ja järjestäjille. Kiitokset myös Linda Haapajärvelle (EHESS), Timo Kauppisel-

le (THL), Matti Kortteiselälle (HY), Laura Lyytikäiselle (HY), Teemu Turuselle (HY), Mari Vaattovaaralle (HY) ja Mikko Weckrothille (HY) tekstin eri versioiden tai niiden osien lukemisesta ja kommentoinnista. Erityiskiitos Outi Sirniölle (HY) paitsi tekstin tarkasta luennasta ja hyödyllisistä kehitysehdotuksista myös KHB-tarkistuksen tekemisestä. Suomen Akatemia on rahoittanut artikkelin tekemistä T. Kemppaisen työpanoksen osalta (hanke: Uusi kaupunkiköyhyys ja lähiöiden peruskorjaus 2011–2015).

sia (Koskela 2009; ks. myös Bakker 2007). Turvattomuus heikentää elämänlaatua tuottamalla välttämiskäyttäytymistä. Rikollisuuden pelon onkin todettu heikentävän toimintakykyä, koettua hyvinvointia ja psyykkistä terveyttä kaventamalla fyysistä ja sosiaalista elämänpäiriä (Stafford & al. 2007; Liska & al. 1988). On helppo ymmärtää, että turvattomalta tuntuva asuinympäristö ei muodosta otollista kontekstia naapuruston parissa syntyville sosiaalisille suhteille (Skifter Andersen 2003).

Turvattomuuden merkitys tutkimusaiheena ei perustu yksinomaan näihin yksilötason yhteyksiin. Yksilöiden ja kotitalouksien toiminta tuottaa myös laajemman mittakaavan seurauksia. Asuinalueen koetun rauhattomuuden on havaittu lisäävän muuttohalukkuutta toisaalle (Kortteinen & al. 2005). Muuton mahdollisten kohdealueiden kartoituksessa alueen rauhallisuus ja turvallisuus ovat olennaisia tekijöitä, mistä kertovat esimerkiksi lukuisat nettikeskustelut, joissa pohditaan lapsiperheille sopivia asuinalueita (esim. Meidän Perhe 2007; Vauva 2009; KaksPlus 2012; ks. myös Raijas & Sailio 2012). Turvattomuutta kokevassa ja turvaa hakevassa myöhäismodernissa yhteiskunnassa asuinalueisiin tiukasti kiinnittyvät vaaran ja turvan mielikuvat voivat vaikuttaa asuntojen hintoihin ja asuinalueiden arvostukseen (Koskela 2009; ks. myös Bauman 2001). Tämä taas vaikuttaa siihen, keillä on varaa millekin alueelle muuttaa. Sosioekonomisesti hyväosaiset kotitaloudet pystyvät muita paremmin suunnistamaan alueille, joita pitävät muiden haluttujen ominaisuuksien lisäksi turvallisina. Turvattomuuden kokemusten analyysi voi siten osaltaan valaista myös alueellisen eriytymiskehityksen prosesseja ja näkymiä (ks. esim. Kääriäinen 2002).

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme Helsingin turvallisuuskyselyn vuoden 2009 aineiston (Tuominen 2010) ja peruspiirituloisten tilastotietojen avulla, mitkä asuinalueen piirteet ovat yhteydessä koettuun turvattomuuteen. Asetelma on muodostettu alan tutkimuskirjallisuuden ja aineiston tarjoamien mahdollisuuksien perusteella. Vakioimme keskeiseksi tiedettyjä demografisia, sosioekonomisia ja uhrikokemuksiin liittyviä yksilötason tekijöitä, jotta pääsemme käsiksi aluetason tekijöiden merkitykseen. Tutkimuksemme on tietäkäsemme ensimmäinen, jossa otetaan samanaikaisesti huomioon asumisen lähiympäristön ja asuinalueen sosioekonomisen ti-

lanteen, urbaanisuusasteen, sosiaalista epäjärjestyä kuvaavien poliisitehtävien sekä raideliikenteen aseman läheisyydessä asumisen osuus koetun turvattomuuden muodostumisessa. Näin on mahdollista syventää käsitystä siitä, mitkä asuinalueen tekijät ovat pääkaupunkiseudulla yhteydessä koettuun turvattomuuteen.

Artikkelimme toinen luku luo katsauksen suomalaisen turvattomuustutkimukseen erityisesti Helsingin näkökulmasta. Kolmannessa luvussa esittelemme asetelmamme kannalta keskeistä aikaisempaa tutkimusta ja teoreettista käsitteistöä. Sen jälkeen kuvaamme aineistoa ja käyttämiämme menetelmiä. Viides luku käsittelee varsinaisen analyysin ja etenee kuvailevista tuloksista kohti monimuuttuja-analyysia, jotka mahdollistavat mainitun vakioinnin. Kuudes luku toimii yhteenvedon ja pohdinnan paikkana.

Helsinki turvattomuustutkimusten kohteena

Suomalaisen pelko- tai turvattomuustutkimuksen voidaan nykymuodossaan katsoa alkaneen vuoden 1988 uhritutkimuksesta. Vuonna 1980 ensimmäistä kertaa toteutetun kansallisen uhritutkimuksen toisella kierroksella vastaajilta kysyttiin rikollisuuden pelosta. Pelko-sanana käyttö on sittemmin vähitellen korvautunut puheella turvattomuuden kokemisesta. Pelko- tai turvattomuuskokemusten merkitys varsinaisten rikosuhrikokemusten ohella on vakiinnuttanut paikkansa monissa muissakin kyselytutkimuksissa. Esimerkiksi Kaupunkipalvelututkimukseen on sisällytetty kysymyskokonaisuus turvallisuuden kokemisesta vuodesta 1997 lähtien (Keskinen 2009, 43). Poliisi on toteuttanut valtakunnallista turvallisuuskyselyä kolmen vuoden välein vuodesta 2003 lähtien. Myös rikosentorjuntaneuvosto ohjaa ja kannustaa suomalaisia kaupunkikeja omien kyselyiden tekemiseen.

Helsingiläisten turvallisuutta on tutkittu vuodesta 2003 lähtien kolmen vuoden välein yhteensä neljällä kyselyllä. Tutkimusten kysymykset ovat koskeneet sekä helsinkiläisten joutumista rikosten uhriksi että koettua turvallisuutta. Kumpakin teemaa on tutkittu useasta näkökulmasta. Rikosten kohteeksi joutumista on kysytty sekä omaisuusrikoksista että väkivallasta. Kaupunkilaisten koettua turvallisuutta on kartoitettu monissa erilaisissa tilanteissa: liikkumista eri vuorokauden ai-

koina erilaisissa ympäristöissä ja joukkoliikennevälineissä. Ajallisen kehityksen näkökulmasta Helsingin turvallisuuskyselyjen tuottama päähavainto on, että muutokset sekä rikosten kohteeksi joutumisessa että turvattomuuskokemuksissa ovat olleet 2000-luvulla vähäisiä. Esimerkiksi väkivallan tai uhkailun kohteeksi oli joutunut 16–17 prosenttia kaupunkilaisista eri tutkimusvuosina. Turvattomuutta omalla asuinalueella iltaisin liikuttaessa koki 21 prosenttia vastaajista vuonna 2003 ja vastaavasti 18 prosenttia vuonna 2009.

Kansallisten uhrikyselyjen mukaan turvattomuuskokemukset yleistivät 1990-luvun aikana ja ovat sen jälkeen hieman vähentyneet (Sirén & al. 2010, 27). Kaupunkipalvelututkimusaineistojen nojalla turvattomuuden kokemukset yleistivät Helsingissä ja Espoossa vuosina 1997–2001. Suurinta lisäys oli suurimman työttömyyden alueilla ja erityisesti näiden alueiden parempiosaiten asukkaiden keskuudessa (Kääriäinen 2002).

Poliisin turvallisuuskyselyn mukaan Helsinki sijoittuu kärkipäähän niin väkivallalla uhkailun, väkivallan uhriksi joutumisen ja turvattomuuden kokemusten kuin rikollisuuden pelonkin suhteen vertailtaessa Suomen muihin poliisilaitoksiin (Suominen 2009). Omalla asuinalueella koetun turvattomuuden osalta Helsingin sijoittuminen muihin Suomen suuriin kaupunkeihin nähden on hieman valoisampi: Vantaalla, Turussa ja Oulussa koetaan jossakin määrin yleisemmin turvattomuutta kuin Helsingissä, kun taas Tampereella ja Espoossa vastaava osuus on hieman pienempi kuin Helsingissä (Kaupunkiveritilauaineisto). Kansallisen uhritutkimuksen turvattomuuskokemusten taso – eli turvattomuutta kokevien osuus – on hieman korkeampi kuin Helsingin kyselyssä. Monien tutkimusten mukaan (ks. esim. Heiskanen 2002, 198) kaupunkiympäristössä koetaan kuitenkin yleisemmin turvattomuutta kuin maaseudulla. Odotustenvastainen ero selittyy luultavasti kysymysten ja vastausvaihtoehtojen eroilla.

Koettu turvattomuus: aikaisempaa tutkimusta ja keskeisiä käsitteitä

Turvattomuus ja sen positiivinen vastinpari, turvallisuus, ovat käsitteinä laajoja ja monitulkintaisia (esim. Niemelä 2000). Jotta aihetta olisi mahdollista lähestyä empiirisen tutkimuksen keinoin, on käsitteellinen rajausta tarpeen. Tässä

artikkelissa viittaamme käsitteillä turvallisuus ja turvattomuus urbaanin ympäristön ja rikollisuuden pelon käsitteelliseen kenttään Vania Ceccaton (2012) tapaan. Koettu turvattomuus ja rikollisuuden pelko esiintyvät alan tutkimuskirjallisuudessa toisilleen lähekkäisinä käsitteinä (ks. esim. Ferraro & LaGrange 1987; Austin & al. 2002). Koettua turvattomuutta voidaan pitää rikollisuuden pelkoa yleisempänä tai muodottomampana käsitteenä, mistä sitä on myös kritisoitu. Erityisesti on oltu kriittisiä turvattomuuden kokemuksen kontekstin puutteellisen määrittelyn suhteen: ”missä”, ”milloin” ja ”kenen kanssa” ovat tarkennuksia, joita ei ole tiedonkeruussa aina kyllin tarkasti huomioitu. (Ferraro & LaGrange 1987; Farrall & al. 1997.) Tässä tutkimuksessa käytämme määrittelyä, jossa nämä tarkennukset on otettu huomioon: koettu turvattomuus viittaa artikkelissamme omaan asuinalueeseen Helsingissä (missä?), perjantai- ja lauantai-iltoihin (milloin?) ja yksin liikkumiseen (kenen kanssa?).

Kuka pelkää, missä pelätään?

Keskitymme tässä tiiviissä kirjallisuuskatsauksessa niihin koetun turvattomuuden tekijöihin, joihin pystymme aineistomme perusteella tarttumaan. Tämän vuoksi käsittelyn ulkopuolelle jäävät mm. asuinympäristön kasvillisuuden ja valaistuksen (Nasar & al. 1993; Lindgren & Nilsen 2012), naapuruston fyysisen rakenteen (Foster & al. 2010), median (Smolej & Kivivuori 2006; Brunton-Smith & Sturgis 2011) sekä pysyvien yksilöllisten persoonallisuustekijöiden osuus (Blöbaum & Hunecke 2005) turvattomuuden kokemuksessa.

Koettua turvattomuutta tai rikollisuuden pelkoa selittävä tutkimuskirjallisuus voidaan jakaa kahteen pääryhmään. On yhtäältä pyritty selvittämään *ketkä* pelkäävät, jolloin päähuomio on ollut pelkoa tai turvattomuutta kokevien yksilöiden tai ryhmien ominaisuuksissa. Haavoittuvuus (esim. naiset, iäkkäämmät) ja aikaisemmat uhrikokemukset ovat kirjallisuuden perusteella vakiintuneita koetun turvattomuuden selittäjiä. Toisaalta sosiologismaantieteellisempi tutkimusote on korostanut kontekstin merkitystä (*missä* pelätään?), mikä on käytännössä ohjannut tarkasteluja paikallisen yhteisön, asuinympäristön ja naapuruston tasolle. (Hale 1996; Brunton-Smith & Sturgis 2011.) Seuraavassa käsittelemme ensin asetelmamme kannalta

keskeisiä yksilötason tekijöitä, minkä jälkeen keskitymme vastaaviin kontekstitekijöihin.

Haavoittuvuus, kanavoituminen ja uhrikokemukset

Haavoittuvuus. Koetun turvattomuuden sukupuolittuneisuus on aikaisemman tutkimuksen johdonmukaisin havainto, mutta sen tulkinnasta ei kuitenkaan ole yksimielisyyttä. Selityksiä naisten yleisemmin raportoimaan turvattomuuden kokemukseen on haettu useista eri tekijöistä, kuten julkisessa tilassa tapahtuvien seksuaalirikosten pelosta, yksityisessä tilassa koetusta väkivallasta, sukupuolten välisestä fyysisestä kokoerosta, sukupuolittain eriytyneestä riskien arvioinnin tavasta tai sukupuolittuneiden stereotyyppien vaikutuksesta maskuliinisuuden sosiaalisessa konstruoinnissa (Hale 1996; Austin & al. 2002; Bronlow 2005; Brunton-Smith & Sturgis 2011; Ceccato 2012). Iän yhteydestä turvattomuuskokemukseen on kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa saatu vaihtelevia tuloksia. Iäkkäämpien vastaajien on havaittu valtaosassa tutkimuksia raportoivan nuorempia yleisemmin turvattomuuteen viittaavia kokemuksia (Hale 1996; ks. esim. Box & al. 1988; Kääriäinen 2002; Smolej & Kivivuori 2006; Foster & al. 2010), mikä tukee haavoittuvuushypoteesia. Joissakin tutkimuksissa yhteys on kuitenkin ollut heikko tai jopa vastakkaisen suuntainen (esim. Brunton-Smith & Sturgis 2011). Haavoittuvan tai epävarman sosioekonomisen aseman (esimerkiksi matala tulotaso, kuuluminen etniseen vähemmistöön, heikko koulutus ja epävakaa työmarkkina-asema) on todettu olevan yhteydessä turvattomuuden kokemukseen (Hale 1996; Kääriäinen 2002; Smolej & Kivivuori 2006; Foster & al. 2010; Brunton-Smith & Sturgis 2011). Alan klassisessa katsausartikkelissaan Chris Hale (1996) esittää, että kyse voi olla osaltaan aluevaikutuksesta: etniset vähemmistöt, vähemmän koulutetut ja matalatuloiset usein asuvat alueilla, joilla esiintyy enemmän sosiaalista epäjärjestystä ja rikollisuutta (ks. myös Aaltonen & al. 2011). Kyse voi olla myös eräänlaisesta kanavoitumisesta, jota käsittelemme seuraavassa tarkemmin.

Kanavoituminen. Eräs artikkelimme keskeinen teoreettinen ajatus on turvattomuuteen liittyvä kanavoituminen. Tällä termillä viittaamme ajatukseen, jonka mukaan omalla asuinalueella koettu turvattomuus saattaa kertoa samalla jotakin myös yleisemmästä epävarmuudesta tai

ahdingosta. Kyse on siitä, että asuinalueen turvattomuuden kokemukseen – ja siitä kertovaan haastattelu- ja kyselyvastaukseen – voi kanavoitua myös muuta kuin ensi silmäyksellä näyttäisi. Tämänasuuntaisia ajatuksia on esitetty lukuisissa pelkoa ja turvattomuutta käsittelevissä teksteissä ja erilaisilla abstraktiotasoilla empiirisestä tutkimuksesta sosiologiseen aikalaismiinoosiin (Garofalo & Laub 1979; Hale 1996; Hollway & Jefferson 1997; Bauman 2001; Smolej & Kivivuori 2006; Aalbers & Rancati 2008). Esimerkiksi sosiologi Zygmunt Bauman on aikalaismiinoosissaan esittänyt, että aikamme myöhäismodernia yhteiskuntaa luonnehtii yleistynyt ja abstrakti epävarmuus, joka liittyy sosiaalisen turvaverkon heikkenemiseen ja tulevaisuuden lisääntyneeseen ennustamattomuuteen. Hänen mukaansa tällainen yleinen epävarmuus kanavoituu helpommin käsiteltävään ja konkreettiseen muotoon, joista yksi esimerkki on huoli oman asuinalueen turvattomuudesta. (Bauman 2001; ks. myös Aalbers & Rancati 2008). Empiirisemmällä tasolla Mirka Smolej ja Janne Kivivuori (2006) tulkitsevat vastaavanlaisen ajatuskulun avulla tekemäänsä havaintoa, jonka mukaan vastaajan työttömyys on yhteydessä tämän kokemaan rikollisuuden pelkoon. Turvattomuuskokemusten lisääntymisen laman aikana (Siren & al. 2010) tukee ajatusta yleisen epävarmuuden kanavoitumisesta konkreettiseksi huoleksi.

Uhririkemukset. Vaikka oma kokemus rikoksen uhriksi joutumisesta vaikuttaa arkijärjen näkökulmasta ilmeiseltä koettua turvattomuutta lisäävältä, on empiirinen näyttö kuitenkin Chris Halen (1996) mukaan epäjohdonmukaista. Ian Brunton-Smithin ja Patrick Sturgisin (2011) tuoreessa brittitutkimuksessa omakohtaisen uhrikokemuksen ja pelon yhteys on joka tapauksessa odotetunsuuntainen, samoin kuin Smolej'n ja Kivivuoren tutkimuksessa (2006), joka perustuu suomalaisen uhritutkimusaineistoon (ks. myös Foster & al. 2010). Omakohtaisen uhrikokemuksen lisäksi toissijaiset uhrikokemukset voivat lisätä turvattomuutta: väkivallan näkeminen tai omaan lähipiiriin kuuluvan joutuminen väkivallan uhriksi voivat vaikuttaa siihen kuinka urbaani tila koetaan. Joissakin aikaisemmissa tutkimuksissa on saatu tulos, jonka mukaan toissijainen väkivaltakokemus on jopa omakohtaista kokemusta voimakkaammin yhteydessä pelkoon (ks. Hale 1996).

Kontekstitekijät ja sosiaalinen disorganisaatio
Keskitymme tässä artikkelissa erityisesti asuin-alueen – eli käytännössä peruspiirin – sosioekonominen rakenteen, urbaanisuusasteen, poliisin hälytystehtävillä mitatun häiriöasteen ja raideliikenteen aseman läheisyydessä asumisen merkitykseen koetun turvallisuuden riskitekijöinä. Seuraavassa asemoimme nämä tekijät teoreettisesti ja aikaisempaan tutkimukseen nähden.

Sosiaalisen disorganisaation käsite on ollut keskeinen kontekstitason prosesseista kiinnostuneessa turvallisuustutkimuksessa, jota myös oma tutkimuksemme edustaa. Sosiaalinen disorganisaatio on klassinen, chicagolaisesta kaupunkitutkimuksesta lähtöjään oleva käsite, joka viittaa naapuruston tai asuinalueen erityiseen sosiaalisen järjestyksen muotoon. On esitetty, että alueen matala sosioekonominen asema, asukaspohjan nopea vaihtuvuus ja etninen heterogeenisyys johtavat sosiaalisesti disorganisaatioksi kutsuttuun paikallisen yhteiselämän muotoon. Sitä luonnehtii sosiaalisen kontrollin heikkous ja käyttäytymismormeja koskeva vajavainen yhteisymmärrys, mitä voidaan kuvata myös yhteisötasoisien (*meso*), yhdistävän (*bonding*) sosiaalisen pääoman puutteeksi. Näin sosiaalinen disorganisaatio voi ruokkia turvallisuuden luomalla otollisen sosiaalisen ympäristön rikolliselle toiminnalle tai häiritsevälle käyttäytymiselle. Tällaisen suoran uhan lisäksi myös kontrollin puutteesta kertovat merkit voivat sellaisenaankin tuottaa turvallisuutta. Tällaisena merkinä voi toimia epäjärjestyksen (vandalismin jäljet, graffitit, roskaisuus) lisäksi myös itse alueen sosioekonominen rakenne viestiessään sosiaalisen kontrollin mekanismien heikkoudesta, paikallisen yhteisön hauraasta toimijuudesta tai hallintakeinojen tehottomuudesta. (Jacobs 1961; Coleman 1988; Hale 1996; Halpern 2005; Brunton-Smith & Sturgis 2011; Downes & al. 2011; Lilly & al. 2011.)

Helsingissä ja Espoossa koettua turvallisuuden käsitteellä tutkimuksessaan Juha Kääriäinen (2002) havaitsi postinumeroalueen työttömyyden olevan positiivisesti yhteydessä koettuun turvallisuuteen. Kääriäinen toteaa tiivistäen, että turvallisuus näyttää kasaantuvan niille alueille, joille muukin huono-osaisuus keskittyy, ja esittää alueen työttömyyden ja koetun turvallisuuden yhteydelle tulokinnan, joka tukeutuu vahvasti edellä esiteltyyn sosiaalisen disorganisaation ajatukseen: työttömyyden ja muiden sosiaalisten ongelmien vaivaamilla alueilla asuvat joutuvat kohtaamaan pelkoa herättäviä tai uhkaavia

tilanteita, kuten esimerkiksi juopuneiden aiheuttamia häiriöitä yleisillä paikoilla tai naapurustosta kuuluvia riitoja. Lisäksi Kääriäinen viittaa tulokinnassaan asuinympäristön fyysisiin piirteisiin, jotka saattavat toimia vaaran merkkeinä (esim. huonosti hoidettu, epäsiisti, liian tiivis ja korkeaksi rakennettu ympäristö). Kääriäisen tutkimuksen mukaan asuinalueen sosioekonomisella luonteella näyttää siis olevan merkitystä koetun turvallisuuden kannalta. Samansuuntaista näyttöä saadaan jo mainitusta brittitutkimuksesta, jonka mukaan alueen sosioekonominen huono-osaisuus, rikostaso ja sosiaalisesta epäjärjestyksestä kertova visuaalinen merkistö ovat yhteydessä rikollisuuden pelkoon. (Brunton-Smith & Sturgis 2011). Sosiaalisen disorganisaation tematiikkaa lähestymme omassa tutkimuksessamme selvittämällä, missä määrin alueen sosioekonominen huono-osaisuus, urbaanisuusaste ja poliisin hälytystehtävillä mitattu häiriötaso ovat yhteydessä alueella asuvien kokemaan turvallisuuteen.

Raideliikenteen asemien läheisyydessä asuminen voi sekin omalta osaltaan tuottaa koettua turvallisuutta, osin juuri sosiaalisen kontrollin ongelmien sekä fyysisen ja sosiaalisen epäjärjestyksen välityksellä. Pienemmätkin asemat saattavat muodostaa jonkinasteisia turvallisuuden keskittymiä Helsingin päärautatieaseman tapaan keräämällä häiriköiviksi tai ainakin ei-toivotuiksi koettuja porukoita (vrt. Kopomaa 1997; Kääriäinen 2002). Mahdollisuus sosiaalisen kitkan (Wirth 1938) syntymiseen on suurempi kuin avoimessa katutilassa. Toisaalta jos jotain sattuu, yleensä monet ihmiset näkevät sen, jolloin väkivallan näkeminen erällä tapaa monistuu. Asemanseudut voivat olla turvallisia myös toisella tapaa, sillä niiden sosiaalinen tiheys vaihtelee ajassa: joinakin vuorokaudenaikoina asemat ovat käytännössä tyhjillään, jolloin paikan reaaliaikainen sosiaalinen kontrolli on olematon, mikä on omiaan ruokkimaan turvallisuutta.

Aineisto, menetelmät ja muuttujat

Aineisto

Tässä tutkimuksessa käytämme Helsingin turvallisuuskyselyn aineistoa vuodelta 2009, koska vuoden 2012 aineisto ei ollut tätä artikkelia laadittaessa vielä käytettävissä. Otokseen poimitiin Helsingin jokaisesta peruspiiristä satunnaisesti 162 vastaajaa 15–74-vuotiaista asukkaista.

Heille postitettiin kyselylomake, muistutuskortti ja kuukauden kuluttua lomakkeen lähettämisestä karhulomake. Vastausprosentit vaihtelevat peruspiireittäin välillä 55–77 prosenttia. Otantasuhteet on korjattu jälkiositukseen perustuvalla painotuksella. Brutto-otoksen koko oli 5 508 ja hyväksyttyjä vastauksia palautui 3 592, jolloin vastausprosentiksi muodostui 65. Helsingissä on tällä hetkellä 34 peruspiiriä, mutta vuoden 2009 alussa Helsinkiin liitetty Östersundom eroaa kuitenkin maaseutumaisuutensa vuoksi muusta kaupunkirakenteesta siinä määrin, että päätimme jättää sen pois analyyseistä. Mallinnuksessa käytetyn aineiston koko on 3 481 vastausta 33 peruspiiristä.

Asetelmaperusteinen logistinen regressio ja riskisuhteet

Käytimme pääasiallisena analyysimenetelmänä logistista regressioanalyysia. Sen avulla arvioidaan, missä määrin erilaiset selittävät tekijät lisäävät selitettävän ilmiön todennäköisyyttä eli tässä tapauksessa turvattomuuden kokemuksen todennäköisyyttä. Teimme analyysit SAS 9.2.-ohjelmiston surveylogistic-proseduurilla. Tavanomaisesta logistisesta regressiomallista käyttämämme menetelmä eroaa siten, että otannan ositusrakenne ja havaintojen painotus on otettu huomioon, mikä parantaa estimoinnin tehoa ja laatua. Aluetasolla kysymyksessä on kokonaisaineisto niin itse otannan kuin tilastollisen päättelynkin mielessä (vrt. aito ryväsotanta), minkä vuoksi päätimme olla käyttämättä nykyään varsin suosituksi muodostunutta monitasoanalyysia. Näin saimme lisäksi pidettyä estimoinnin tehokkaampana.

Muuttujat

Selitettävänä muuttujana käytimme omalla asuinalueella iltaisin koettua turvattomuutta. Kysymys oli muotoiltu seuraavasti: ”Kuinka turvallisiksi tunnette olonne seuraavassa tilanteessa: Kävellessänne yksin myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina asuinalueellanne?”¹ (vrt. Hale 1996; Farrall & al. 1997). Turvattomuutta kokeviksi luokiteltiin vastaajat, jotka olivat valinneet vaihtoehdon ”Melko turvattomaksi”, ”Turvattomaksi” tai ”En uskalla käydä ulkona”. Päädyimme yhden muuttujan va-

raan rakennetun vasteen käyttöön, koska aineksia sopivan summamuuttujan muodostamiseen ei lomakkeella ollut. Tästä seuraa, että mittarin reliabiliteetti jää avoimeksi kysymykseksi.

Kysymyksen tavoitteena on mitata turvattomuuden sosiaalista ulottuvuutta eli muiden ihmisten mahdollisesti aiheuttamaa turvattomuuskokemusta. Sen toimivuutta tai validiteettia voidaan arvioida triangulaation hengessä kyselyn avovastauksen avulla. Turvattomuuskokemuksen luonnetta on tarkennettu kysymällä, onko asuinalueella turvattomuutta herättäviä paikkoja ja mikä niistä tekee turvattomia. Nämä kysymykset olivat ns. avokysymyksiä, joihin vastattiin omin sanoin. Näiden vastausten tarkastelu osoittaa, että turvattomuuskysymys mittaa varsin hyvin juuri koettua sosiaalista turvattomuutta. Maininnat nuorisosta, humalaisista, huumeiden käyttäjistä ja muista uhkaaviksi koetuista ihmisryhmistä tai käyttäytymismuodoista kattavat 89 prosenttia vastauksista. Kuudessa prosentissa vastauksista mainitaan alueen pimeys tai huono valaistus. Näistäkin puolet on sellaisia, että vastauksen muista ilmaisuista voidaan päätellä pimeän herättävän turvattomuutta siksi, että joku tai jotkut voivat siellä vaania tai ylittää vastaajan. Neljä prosenttia vastauksista koski selvästi liikenteen (kaahailu, punaisia päin ajaminen, mopoilu) aiheuttamaa turvattomuutta.

Yksilötason selittävät muuttujat kuvaavat kirjallisuuskatsauksessa esitetyn mukaisesti vastaajan ikää, sukupuolta, koulutustasoa, työmarkkina-asemaa, uhrikokemuksia ja asumismuotoa. Nämä muuttujat saatiin tutkimuksen pohjana olevasta kyselyaineistosta. Ikää ja sukupuolta kuvaavat muuttujat yhdistettiin logistiseen regressiomalliin interaktiomuuttujiksi. Vertailuryhmänä on 15–24-vuotiaiden miesten ryhmä. Tämä on mielestämme havainnollisin tapa jättää malliin tilaa iän mahdolliselle sukupuolittain erilaiselle roolille turvattomuuden kokemuksessa. Koulutustaso ja työmarkkina-asema esiintyvät itsenäisinä muuttujina. Koulutustason suhteen vertailuryhmänä ovat vain peruskoulun suorittaneet, ja työmarkkina-aseman suhteen vertailuryhmänä ovat muut kuin työttömät. Uhrikokemuksien osalta tiedossamme on omakohtainen väkivalta- tai uhkailukokemus edeltävän vuoden ajalta ja omalla alueella vuoden sisään nähty väkivaltakokemus. Asumismuotoa kuvaavat muuttujat on muodostettu kahden eri perusmuuttujan, talotyyppin ja hallintamuodon, pohjalta. Vertailuryhmänä ovat kerrostalossa (omassa) omistus-

¹ Vastausvaihtoehdot: ”Turvalliseksi”, ”Melko turvallisiksi”, ”Melko turvattomaksi”, ”Turvattomaksi”, ”En uskalla käydä ulkona”, ”En liiku ulkona iltaisin” ja ”En osaa sanoa”.

asunnossa asuvat. Asumismuodon voidaan ajatella osaltaan kertovan sosioekonomisen aseman haavoittuvuudesta, sillä se heijastaa jossakin määrin varallisuustasoa. Toisaalta asumismuoto kertoo lisäksi asumisen lähtötason kontekstista.

Aluetason selittävät muuttujat on muodostettu peruspiirejä kuvaavista tilastotiedoista (Helsingin seudun aluesarjat) ja poliisin hälytystehtäviä koskevien aineistojen pohjalta. Alueen sosioekonomista rakennetta kuvaava muuttuja ja alueen urbaanisuutta kuvaava muuttuja on muodostettu pääkomponenttianalysillä, jossa on käytetty Varimax-rotatiota (vrt. Brunton-Smith & Sturges 2011). Pääkomponenttianalyyssiin sisällytettiin 25 muuttujaa, jotka sisältävät alueiden sosioekonomisia ominaisuuksia, joitakin väestön perustietoja ja alueen rakentamistapaa kuvaavia tietoja. Pääkomponenttianalysin tarkoituksena on tiivistää muuttujajoukon sisältämä keskeinen informaatio muutamaaan uuteen muuttujaan. Viitattamme jatkossa pääkomponentteihin lyhyemmällä termillä ”faktori”. (Ks. esim. Tabachnick & Fidell 2013, 614.) Kokeilimme aluksi ratkaisuja, joissa faktorien määrä vaihteli kahdesta viiteen. Faktorimäärän kasvaessa yli kahden latautui loppupään faktoreille tilastollisesti merkitsevästi vain yhdestä kolmeen perusmuuttujaa. Lisäksi nämä ulottuvuudet muodostuivat vaikeasti tulkittaviksi, toisin kuin kaksi ensimmäistä faktoria. Kahden faktorin ratkaisussa (taulukko 1) selvästi voimakas faktori (huono-osaisuus) muodostui alueen sosioekonomista huono-osaisuutta tai haavoittuvuutta mittaavista muuttujista (kuten toimeentulotukea saavien osuus, työttömyysaste, vähäinen koulutus ja suuri muunkielisten osuus). ”Urbani” on faktorina heikompi ja kuvaa alueen suurta muuttovillkkautta, nuorta väestöpohjaa ja tiheää kaupunkirakennetta. Alueet luokiteltiin kummankin faktorin suhteen kvartiileittain kolmeen luokkaan (matala, keskitaso, korkea). Vertailuryhminä ovat matalimman tason alueet.

Päädyimme yksittäisten kärkimuuttujien sijasta käyttämään mallinnuksessa pääkomponenttianalysin tuottamia muuttujia, koska erikseen käytettyinä useat kärkimuuttujat tuottavat karkeasti ottaen samanlaisia tuloksia. Tällöin ongelmaksi nousee, kuinka erottaa oikea tai paras selittävä muuttuja. Toisaalta yhdessä käytettynä useiden kärkimuuttujien välillä vallitsee vahva korrelaatio, missä tapauksessa vastaan tulee multikollineaarisuuden ongelma. Koska emme pysty teoreettisiin perustein tai aikaisemman tutkimuksen

Taulukko 1. Peruspiirin ominaisuuksien pääkomponenttianalyysi (lataukset * 100).

Muuttuja	Huono-osaisuus	Urbaisuus
Toimeentulotuen asiakkaita väestöstä (%)	97	8
Lukiota käyvien osuus 16–18-vuotiaista (%)	-96	-19
Korkeakoulututkinto 25–64-vuotiaista (%)	-96	9
Enintään perusasteen koulutus (%)	93	-32
Työttömyysaste (%)	91	12
Aravavuokra-asuntojen osuus asuntokannasta (%)	90	-1
Vieraskielisten osuus väestöstä (%)	87	4
Työllisyysaste (%)	-86	27
Tulot (euroa) yli 15-vuotiaista asukasta kohden	-86	-24
Nuorisotyöttömyys (%)	83	-39
Tulot (euroa) asuntokuntaa kohden	-79	-49
Lastensuojelun asiakkaita per 1000 10–17-vuotiaat	80	24
Asumisväljyys: m2 asukasta kohden	-68	-40
Muutto alueelta 1000 asukasta kohden	4	93
Muutto alueelle 1000 asukasta kohden	12	87
19–24-vuotiaiden osuus (%) väestöstä	20	85
Asuntokuntien keskikoko, henkeä	-4	-85
Toimitila-alueiden osuus (%) maa-alasta	-30	82
Rakennettu kerrosala hehtaaria kohden	-32	79
Pientaloasuntojen osuus (%) asuntokannasta	-22	-78
Asuinkerrosneliömetrien osuus (%) rakennuskannan pinta-alasta	11	-74
Asuinrakentamisen osuus (%) maa-alasta	-8	-55
Liikennealueiden osuus (%) maa-alasta	28	51
Yli 65-vuotiaiden osuus (%) väestöstä	0	-23
Viheralueiden osuus (%) maa-alasta	-1	-20

noilla yksiselitteisesti poimimaan yksittäistä tai yksittäisiä kärkimuuttujia, on pääkomponenttityyppinen ratkaisu turvallinen ja rehellinen. Sen avulla pystymme sisällyttämään malliin useiden

muuttujien tarjoaman informaation ilman, että luomme multikollineaarisuusongelmaa (ks. esim. Brunton-Smith & Sturgis 2011).

”Häiriö”-niminen muuttuja kuvaa poliisin hälytystehtävien alueellista jakautumista peruspiireittäin. Muuttuja on muodostettu vuosien 2010 ja 2011 tietojen perusteella niistä poliisin hälytystehtävistä, joiden koodeina oli päähtynyt henkilö, häiriökäyttäytyminen tai ilkivalta. Tämän muuttujan ajattelimme kuvaavan verrattain objektiivisella tavalla alueen rauhattomuustasoa. Kokeilimme myös väkivaltarikosten alueellista jakautumista, mutta sille ei jäänyt mallissa itsenäistä selitysvoimaa. Hälytystehtäviä on kaupungissa moninkertainen määrä väkivaltarikoksiin verrattuna ja näin ollen ne muodostavat tiheimmän alueellisen peiton. Muuttuja jaettiin kvartiilien perusteella kolmeen tasoon (matala, keskitaso, korkea). Vertailuryhmänä ovat matalimman tason alueet.

”Asema”-niminen muuttuja on kaksiluokkainen muuttuja, joka kuvaa vastaajan asunnon sijaitsemista raideliikenteen aseman (metro, rautatie) välittömässä läheisyydessä sijaitsevalla pienalueella.

Analyysit

Kuvailevia tuloksia

Kyselyaineiston vastaajien taustatietojen perusteella voidaan hakea vastauksia kysymykseen, kenen ongelma turvattomuus on. Esittelemme aluksi yksinkertaisten ristiintaulukointien tuottamia tuloksia, jotka valaisevat alustavasti tätä kysymystä. Helsingin turvallisuuskyselyissä yksilötason selittävät tekijät ovat osoittautuneet osittain samoiksi kuin kansainvälisessä tutkimuksessa. Ehdottomasti tärkein selittäjä on iän ja sukupuolen yhdistelmä. Turvattomuus on erityisesti nuorten naisten ongelma: 15–24-vuotiaista naisvastaajista 30 prosenttia raportoi kokevansa omalla asuinalueellaan viikonloppuiltana liikkumisen vähintään melko turvattomaksi. Kaikista vastaajista osuus on 18 prosenttia ja samankäisistä miehistä 9 prosenttia. Sukupuoli sinällään ilman ikäjaotteluakin on keskeinen selittäjä – miehet eivät kyselyissä juuri myönnä kokevansa turvattomuutta (vrt. Hale 1996; Bronlow 2005). Ikä ei aineistossamme yksinään toimi selittävänä tekijänä. Kysymyksen vastausvaihtoehtona oli myös ”En liiku ulkona iltaisin”, jonka

valitsi eläkeikäisistä joka kymmenes mies ja joka kolmas nainen. Ilman tätä vastausvaihtoehtoa vanhempien vastaajien turvattomuuskokemukset näyttäisivät käsityksemme mukaan yleisemmiltä.

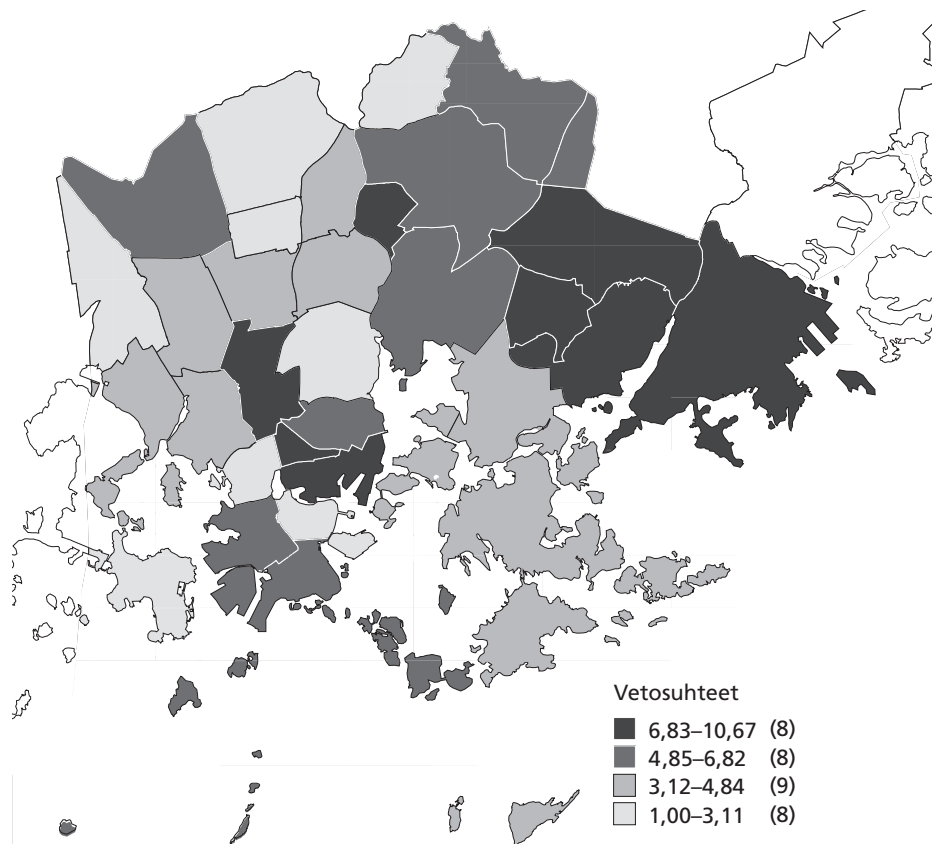
Aineistossamme ei ole yksilö- tai kotitaloustasoisia muuttujia tuloista tai varallisuudesta, joten yhteyttä ei päästy tarkastelemaan suoraan. Asumisen hallintaperusteen kautta asiaa voitiin kuitenkin lähestyä epäsuorasti, jolloin tulos oli odotetun suuntainen: sosiaalisessa vuokra-asuntokannassa asuvat kokevat muita yleisemmin turvattomuutta. Koulutuksellakin on lievä, ennakoidun suuntainen yhteys, sillä korkeimmin koulutetut kokevat vähemmän turvattomuutta. Väkivallan kohteeksi joutuminen ja väkivallan pelkkä näkeminen lisäävät omalla asuinalueella koettua turvattomuutta.

Käsittelimme hiljattain julkaistussa artikkelissamme (Tuominen & al. 2013) Helsingissä koettua turvattomuutta yleistajuisesti ja ristiintaulukoinnin avulla. Nyt käsillä olevassa artikkelissamme tarkastelemme aihetta tavalla, joka mahdollistaa eri tekijöiden samanaikaisen huomioon ottamisen. Tällä tavalla pyrimme välttämään ongelmaa, joka liittyy kahden muuttujan yhteyksien yksinkertaisiin analyysihin: muuttujien välisen yhteyden taustalla voi olla jokin kolmas tekijä tai useampia tekijöitä. Otetaan esimerkiksi korkean koulutuksen ja vähäisen turvattomuuden yhteys. Jos korkeammin koulutetut asuvat pääsääntöisesti eri alueilla kuin vähemmän koulutetut, voi alkuperäinen yhteys kertoa enemmänkin erilaisilla alueilla asumisesta kuin koulutuksesta sinänsä. Regressiomallien avulla voimme samalla kertoa huomioida eri tekijöitä, jolloin tämänkaltaiset näennäiset yhteydet saadaan paremmin hallintaan.

Alue-eroista

Turvattomuuden kokemista voidaan pitkälti selittää yksilötason tekijöillä. Koetun turvattomuuden esiintymisessä on kuitenkin myös sellaista vaihtelua, jota vastaajien ominaisuudet eivät selitä. Turvattomuuden yleisyys vaihteleeikin voimakkaasti alueittain: Helsingin 33 peruspiiristä kahdessa korkeimman turvallisuustason peruspiirissä turvattomuutta kokevien osuus on alle viisi prosenttia ja heikoimman turvallisuuden peruspiireissä vastaavasti yli 25 prosenttia. Turvattomuuskokemusten jäsentämä kaupungin alueellinen rakenne näyttää olevan hyvin pysyvä. Tutkimuskerrasta toiseen pääosin samat asuin-

Kuvio 1. Turvattomuuden kokemuksen vetosuhteet, vertailuluokkana Lauttasaari.

alueet koetaan turvallisimmiksi, ja myös turvatomimmiksi koetut alueet pysyvät pääosin samoina. Alueellinen tarkastelu osoittaa kaupunkirakenteessa ongelma-alueita ja avaa samalla tarkastelun toiseen suuntaan. Kun alueiden välillä on merkittäviä ja pysyviä eroja koetussa turvallisuudessa, on paikallaan selvittää, mikä niitä aiheuttaa. Tämän tutkimuksen keskeinen tavoite onkin etsiä sellaisia asuinalueiden ominaisuuksia, jotka auttaisivat ymmärtämään alueellisten erojen syitä.

Yksi mahdollinen syy alueellisiin eroihin voisi periaatteessa olla väestön valikoituminen. Jos yksilöllisten ominaisuuksien johdosta keskimääräistä enemmän turvattomuutta kokevat olisivat keskittyneet tietyille alueille, johtuisi alueellisina eroina näkyvä erilaistuminen väestön valikoitumisesta. Jos näin olisi, ei olisi tarpeen etsiä syitä alueellisiin eroihin alueiden ominaisuuksista. Siksi ennen varsinaista mallinnusta tehtiin yksinkertaisempi malli, jossa vakioitiin keskeiset vastaajien ominaisuudet: ikä- ja sukupuolijakojen kombinaatiot, koulutus, työmarkkina-asema ja asumis-

muoto. Sen jälkeen kaikki 33 peruspiiriä sovittiin malliin niin sanottuina dummy-muuttujina. Ideana on katsoa, kuinka suurta vaihtelua alueiden välille jää, kun edellä mainittujen yksilötason muuttujien vaikutukset on otettu huomioon.

Oheisessa kartassa on peruspiirit jaoteltu mainitulla tavalla vakioitun turvattomuuden vetosuhteen (*Odds Ratio*) mukaan. Pienet erot jäävät luottamusvälien sisään, mutta sama alueellinen rakenne toistuu kuin perusraportoinnin suorissa jakaumissa. Esimerkiksi Kalliossa turvattomuuden kokemisen veto (*Odds*) on 10,7-kertainen Lauttasaareen (vertailuluokka, kartan vasemmassa alakulmassa sijaitseva suuri saari) verrattuna.

Monimuuttuja-analyysit

Mallinamme seuraavassa koettua turvattomuutta neljän logistisen regressiomallin avulla (taulukko 2). Ensimmäisessä mallissa selittäjinä on joukko yksilötason taustamuuttujia, toisessa mallissa joukko aluetason muuttujia, kolmannessa mallissa nämä yhdistetään ja neljännessä lisätään vielä yksilötason väkivallan kokemuksista kerto-

vat muuttujat. Muuttujat valittiin aikaisemman tutkimuksen ja niiden saatavuuden perusteella. Ajatus on, että katsotaan aluksi sekä yksilö- että aluetason muuttujien tulokset erikseen, jotta voidaan paremmin tulkita mallia, jossa nämä yhdistetään. Lopuksi lisäävät kokemusmuuttujat auttavat tulkitsemaan turvattomuuden kokemuksen mekanismeja.

Iän ja sukupuolen yhdistävä muuttuja on vetosuhteiden (*Odds Ratio*) nojalla arvioiden selittävistä muuttujista vahvin. Regressiomalleista käy ilmi sama kuin edellä ristiintaulukoinnista: turvattomuutta kokevat erityisesti nuorimmat naisvastaajat. Naisten kokemus turvattomuudesta on kaikissa ikäryhmissä paitsi viiteryhmää, myös miespuolisissa ikätovereita korkeammalla tasolla. Naisten riski turvattomuuden kokemukseen näyttäisi vähenevän iän myötä, mutta kertomien luottamusvälit ovat niin leveät, että tulkinnessa on oltava maltillinen. Miesten eri ikäryhmien väliset erot eivät ole merkitseviä, eli ikä ei ole miehillä yhteydessä koettuun turvattomuuteen.

Kun malleihin lisätään uusia muuttujia, käy usein niin, että aiempien muuttujien selitysvoima heikkenee. Uudet muuttujat ikään kuin ottavat selitysvoimaa edellisiltä ja voivat tuoda lisää ymmärrystä selitettävän ja selittävien tekijöiden välisistä yhteyksistä. Aluetason muuttujien ja väkivaltakokemusmuuttujien lisääminen malliin (mallit 2 ja 3) eivät heikennä sukupuolen ja iän vaikutuksia, joten niiden yhteys turvattomuuden kokemukseen on hyvin vakaa.

Mallin 1a perusteella näyttää siltä, että korkeakoulutetut kokevat vähemmän turvattomuutta kuin pelkän perusasteen koulutuksen haltijat. Ero havaitaan kuitenkin ainoastaan koulutusskaalan ääripäiden välillä, ja se on aivan tilastollisen merkitsevyyden rajalla. Aluetason muuttujien lisäämisen (malli 2) myötä vastaajan koulutuksen selitysvoima häviää. Tulkitamme on, että omakohtainen koulutus ei sinällään ole yhteydessä koettuun turvattomuuteen. Korkeammin koulutetut oletettavasti asuvat sosioekonomisesti parempiosaisilla ja rauhallisemmilla alueilla kuin matalasti koulutetut, jolloin näiden tekijöiden vakiointi selittää mallissa 1a havaitun yhteyden.

Vastaajan työttömyyskään ei itsessään lisää kokemusta oman asuinalueen turvattomuudesta, mikä käy ilmi mallista 1a; edes vakioimattomassa mallissa (ei esitetty taulukossa) yhteys ei tule merkitseväksi (vrt. Smolej & Kivivuori 2006). Sen sijaan asumismuodolla on selvä yhteys tur-

vattomuuteen. Ensimmäisen mallin mukaan sosiaalisesti tuetussa vuokra-asuntokannassa koetaan turvattomuutta yleisemmin kuin omistus-asunnossa kerrostalossa, pientaloissa taas harvemmin. Pientalo-asumista kuvaavan muuttujan selitysvoima kuitenkin katoaa, kun aluetason muuttujat tuodaan malliin. Tulkitsemme tämä siten, että pientalot sijaitsevat omistuserrostaloihin (vertailuluokka) verrattuna rauhallisemmilla ja sosioekonomisesti parempiosaisilla alueilla. Sen sijaan sosiaalisesti tuettu vuokra-asuminen näyttää muodostavan oman erityisen lähiympäristönsä, joka turvattomuuden kokemuksen suhteen erottuu samalla alueella sijaitsevien omistuserrostalojen lähiympäristöistä.

Malli 1b kokoaa aluetason muuttujat selittäjiksi. Asuminen raideliikenteen aseman lähellä, häiriöltä alueella, sosioekonomisesti keskimääräisellä tai huono-osaisella alueella sekä korkean urbaanisuusasteen alueella ovat tässä mallissa koetun turvattomuuden aluetasoisia tekijöitä. Yksilö- ja aluemuuttujien ennustevoima on ROC-käyrän² alle jäävällä pinta-alalla mitattuna karkeasti arvioiden samaa luokkaa. Mallissa 2 yhdistetään yksilö- ja aluetasoiset selittäjät, jolloin ennustevoima nousee arvoon 0,71.³ Aluetason muuttujien selitysvoima pysyy mallissa 2 karkeasti ottaen samalla tasolla kuin mallissa 1b, vaikka yksilötason muuttujia on vakioitu: aluetason muuttujien selitysvoima ei siis ole peräisin alueiden välisistä eroista näiden yksilömuuttujien suhteen (kompositioerot). Toisaalta sama koskee myös yksilötason muuttujia, sillä aluemuuttujien vakiointi ei heikennä niiden selitysvoimaa, lukuun ottamatta jo edellä mainittua pientaloasumista.

Malli 3 eli ns. täysi malli sisältää kaikki edellä esitetyt muuttujat ja lisäksi kaksi väkivallan kokemiseen liittyvää yksilötason muuttujaa. Mallimme mukaan oma uhrikokemus on yhteydessä koettuun turvattomuuteen, mikä oli odotettavissa. Toissijaisen uhriutumisen mittarina käytettiin kysymystä väkivallan näkemisestä omalla asuinalueella. Vuoden aikana vähintään kerran pahoinpitelyn tai tappelun näkeminen lisäsi turvattomuuskokemuksen todennäköisyyttä selväs-

2 ROC-käyrä (Receiver Operating Characteristic) kuvaa mallin kykyä erotella positiiviset tapaukset negatiivisista. Käyrän alle jäävä pinta-ala kuvaa sensitiivisyyden ja spesifisyyden välistä vaihtokauppaa eri katkaisupisteissä, ja se vaihtelee välillä 0,5–1. (Hosmer & al. 2013; Allison 2012.)

3 Yksiselitteiset rajat ovat käytännössä mielivaltaisia, mutta esimerkiksi Hosmer & al. (2013, 177) esittävät että 0,7 olisi alaraja hyväksyttäväksi katsottavalle ennustevoimalle.

Taulukko 2. Koetun turvattomuuden asetelmaperusteiset logistiset regressiomallit.

	Vetosuhde (Odds Ratio)			
	Malli 1a: yksilö- tason selittäjät	Malli 1b: alue- tason selittäjät	Malli 2: yksilö- ja aluetason selittäjät	Malli 3: täysi malli
YKSILÖTASOISET MUUTTUJAT				
Ikä ja sukupuoli				
Mies 15–24 vuotta	1,00	.	1,00	1,00
Nainen 15–24 vuotta	4,52 ***	.	4,43 ***	4,75 ***
Mies 25–44 vuotta	1,40	.	1,34	1,23
Nainen 25–44 vuotta	3,48 ***	.	3,49 ***	3,60 ***
Mies 45–64 vuotta	1,51	.	1,43	1,48
Nainen 45–64 vuotta	3,47 ***	.	3,49 ***	3,82 ***
Mies yli 64 vuotta	1,34	.	1,40	1,54
Nainen yli 64 vuotta	2,36 *	.	2,41 *	3,04 **
Koulutus				
Vain perusaste	1,00	.	1,00	1,00
Ylioppilas	0,79	.	0,90	0,95
Ammattikoulu	1,07	.	1,08	1,11
Keskiaste	0,95	.	1,04	1,09
Korkeakoulu	0,71 *	.	0,85	0,95
Muu tutkinto	0,61	.	0,68	0,78
Työtön	0,70	.	0,68	0,72
Asuminen				
Omistusasunto kerrostalossa	1,00	.	1,00	1,00
Yksityinen vuokra-asunto kerrostalossa	1,05	.	1,02	0,94
Sosiaalisesti tuettu vuokra-asunto kerrostalossa	1,74 ***	.	1,66 **	1,51 *
Pientaloasunto	0,74 (p=.052)	.	0,90	0,95
Muu asunto	1,05	.	1,21	1,10
ALUETASON MUUTTUJAT				
Koti on lähellä raideliikenteen asemaa	.	1,76 ***	1,70 ***	1,47**
Alueen häiriöt				
Vähän	.	1,00	1,00	1,00
Keskimääräisesti	.	1,25	1,18	1,24
Paljon	.	1,71 ***	1,68 **	1,60 **
Alueen sosioekonominen status				
Hyväosainen	.	1,00	1,00	1,00
Keskimääräinen	.	1,89 ***	1,84 ***	1,51 *
Huono-osainen	.	2,51 ***	2,36 ***	1,87 **
Alueen urbaanisuus				
Alhainen	.	1,00	1,00	1,00
Keskimääräinen	.	1,02	0,98	0,97
Korkea	.	1,48 *	1,49 (p=.053)	1,15
KOKEMUSMUUTTUJAT				
Vastaaja on kokenut väkivaltaa tai uhkailua vuoden aikana	.	.	.	1,50 **
Vastaaja on nähnyt asuinalueellaan väkivaltaa vuoden aikana	.	.	.	3,07 ***
Konkordanssi c (ROC)	64,9 0,66	62,0 0,65	70,2 0,71	75,2 0,75

* p ≤ .05, ** p ≤ .01, *** p ≤ .001

ti enemmän kuin oma väkivaltakokemus. Mallin 3 pääidea on valaista yhteyksiä siten, että saamme selville, missä määrin vastaajien väkivaltakokemukset selittävät mallin 2 yhteyksiä. Keskitymme tässä artikkelin pääteeman mukaisesti aluetason muuttujiin. Ainoastaan urbaanisuusasteen yhteys turvattomuuteen selittyy kokonaan väki-

valtakokemusten yleisyyden avulla: korkean urbaanisuusasteen alueilla nähdään ja koetaan väkivaltaa useammin kuin muilla alueilla, minkä vuoksi niissä koetaan myös yleisemmin turvattomuutta. Muiden aluemuuttujien kohdalla selitys on samansuuntainen mutta osittainen: väkivaltakokemukset selittävät osittain koetun tur-

vattomuuden yhteyttä aseman läheisyyteen, alueen häiriötasoon ja sosioekonomiseen statukseen. Näin ollen esimerkiksi alueen sosioekonomisen statuksen ja yksilöllisesti koetun turvattomuuden yhteydessä ei ole kyse pelkästään alueiden välisistä eroista nähdystä tai koetusta väkivallasta.

Poikkileikkausaineiston regressioanalyysien perusteella ei voida tehdä varmoja päätelmiä siitä, minkälaisia mekanismeja havaittujen yhteyksien taustalla on. Aiemmin esitelty turvallisuuskyselyn avovastausaineisto turvattomuuden aiheuttajista asuinalueella tuo kysymyksen kuitenkin lisävalotusta. Tekstiaineistoon tutustuminen antaa nopeasti kuvan niistä asioista, joita vastaajat ovat maininneet. Avovastauksen kvantitatiivisen analyysin nojalla vastaajat eivät liitä työttömyyttä sinänsä häiriöiden aiheuttajiin (vrt. Kääriäinen 2002), eikä maahanmuuttoteemakaan näytä olevan tämän aineiston perusteella yleinen turvattomuuden aihe. Sen sijaan nuoriso, juopuneet ja huumeiden käyttäjät vaikuttavat olevan ryhmiä, jotka toistuvasti yhdistetään omakohtaiseen turvattomuuden kokemukseen. Tämä havaintomme on samansuuntainen tuoreen ruotsalaistutkimuksen kanssa (Lindgren & Nilsen 2012).

Raportoitimme lopuksi lyhyesti tärkeimpiä sensitiivisyystarkistuksia. Carina Moodin (2010) artikkeli on herättänyt sosiologien parissa varsin vilkasta keskustelua siitä, missä määrin sisäkkäisten logistisen mallien kertoimia voidaan verrata keskenään. Mood itse esittää, että logististen mallien vetosuhteiden vertailun sijaan esimerkiksi lineaarinen todennäköisyysmalli sallisi paremmin tällaisen vertailun. Kristian B. Karlson, Anders Holm ja Richard Breen (2012) esittävät oman menetelmänsä (jatkossa KHB), joka heidän mukaansa toimii lineaarista todennäköisyysmallia (LPM) paremmin sisäkkäisten logististen mallien kerrointen vertailussa. Tästä syystä ajoimme mallit sekä LPM- että KHB-menetelmillä, ja saadut tulokset tukivat tavanomaisilla vetosuhteilla tehtyjä tulkintoja. Lisäksi lopullinen kahden faktorin malli ajettiin pääkomponenttianalyysin lisäksi suurimman uskottavuuden menetelmällä. Tulokset pysyivät käytännössä samoina.

Yhteenveto ja tulosten pohdintaa

Helsingin turvallisuuskyselyn aineistoon (2009) perustuvan tutkimuksemme perusteella koetun turvattomuuden riski on suurempi naisilla kuin

miehillä, ja erityisesti nuoret naiset ovat tässä suhteessa epäedullisessa asemassa. Oma koulutus ja työmarkkina-asema eivät sen sijaan ole yhteydessä turvattomuuteen. Sosiaalisesti tuettuun vuokra-asumiseen kerrostalossa liittyy kohonnut turvattomuusriski, mikä koskee myös omakoh- taista väkivaltakokemusta sekä erityisesti väki- vallan näkemistä. Raideliikenteen aseman lähe- siydessä asuminen, asuinalueen runsaat häiriö- aiheiset hälytystehtävät ja alueen sosioekonomi- nen huono-osaisuus altistavat turvattomuudelle.

Tuloksemme, jonka mukaan naiset kokevat turvattomuutta miehiä yleisemmin, on linjassa aikaisempien havaintojen kanssa. Turvallisuuskyselyn ensimmäisestä kerätystä aineistosta vuodel- ta 2003 on tehty samantyyppinen logistinen reg- ressiomalli, jossa turvattomuuskokemusta selitet- tiin osin samoilla taustamuuttujilla kuin tässäkin (Heiskanen & Roivainen 2005, 103–106). Mal- linnustapa oli sikäli erilainen, että siinä estimoi- tiin erilliset mallit miehille ja naisille, kun käyttä- mässämme mallissa nämä keskeiset taustaselittä- jät on rakennettu iän ja sukupuolen yhdysvaiku- tuksiksi. Kokeilimme itsekin sukupuolittain eri- teltäviä malleja ja päädyimme sen seurauksena ko- keilemaan mallin eri tekijöiden yhdysvaikutuksia sukupuolen kanssa. Ne eivät kuitenkaan olleet ti- lastollisesti merkitseviä, joten jätimme ne pois lo- pullisista malleista. Heiskanen ja Roivaisen tulok- set ovat kuitenkin hyvin samansuuntaisia tässä esitettyjen kanssa, mikä kertoo ilmiön ajallises- ta pysyvyydestä. Regressioanalyysiemme perus- teella saattaa välittyä kuva, että miesten ja nais- ten turvattomuudessa olisi vain määrällinen ero, etenkin kun selittävien tekijöiden yhdysvaiku- tukset sukupuolen kanssa eivät osoittautuneet ti- lastollisesti merkitseviksi. Tämä on seurausta tut- kimusmenetelmään liittyvästä herkkyyden puut- teesta: kyselytutkimuksen ansiot eivät ole koke- muksen nyanssien erittelyssä, vaan koetun elä- män pääpiirteiden hahmottamisessa yleisyyksi- en ja suurten linjojen näkökulmasta (vrt. Farrall & al. 1997). Turvattomuuden kokemuksen su- kupuolittuneisuuden analyysi vaatii herkempiä, laadullisia menetelmiä.

Alueen huono-osaisuuden yhteys turvatto- muuteen ansaitsee oman pohdintansa. Poikki- leikkausaineiston monimuuttuja-analyysit ker- tovat vain muuttujien yhteisvaihtelusta, vaika usein puhutaankin selittämisestä tai jopa vai- kutuksista. Syy-seuraussuhteet täytyy tunnistaa muunlaisen päättelyn avulla. Viime kädessä on

kyse teoreettisin perustein tehtävistä tulkinnoista, joissa aineistojen tarjoamat mahdollisuudet ja rajat on tärkeä tunnistaa (ks. Brunton-Smith & Sturgis 2011). Alueen työttömyysaste on yksi huono-osaisuusfaktorimme kärkimuuttujista, ja aiemmassa tutkimuksessa on esitetty, että alueen työttömyyteen liittyy häiriökäytöstä ja siten turvattomuutta. Toisaalta esimerkiksi Kääriäinen (2002) ei suoranaisesti esitä, että juuri työttömät olisivat rauhattomuuden aiheuttajia, vaan toteaa, että samoille alueille keskittyy paljon muitakin sosiaalisia ongelmia. Mari Vaattovaara ja Matti Kortteinen (2012) ovat puolestaan kiinnittäneet huomiota turvattomuuden ja miesten matalan työllisyysasteen alueelliseen yhteisvaihteluun alueilla, jotka ovat myös etnisesti leimautuneita. Tuloksemme tulkinnessa on tärkeää pitää mielessä, että käyttämämme alueen sosioekonomista huono-osaisuutta kuvaava muuttuja on moniulotteinen Helsingin peruspiirin kuvaus, joka kattaa myös sellaisia asioita kuin lastensuojelutapaukset, vieraskielisten osuuden sekä asukkaiden tulo- ja koulutustason. Sama voidaan ilmaista teknisemmin toteamalla, että faktorin kärki on hyvin leveä. Käytännössä mikä tahansa faktorin kärkimuuttujista voitaisiin poimia erikseen analyysiin ja saada sille merkitsevä kerroin, mutta koska nämä eri tekijät korreloivat aluetasolla hyvin voimakkaasti, ei teknisin keinoin voida eristää näistä tekijöistä yhrä tai edes muutamaa, jotka olisivat yhteyden perimmäisiä selittäjiä. Siksi faktori-analyysi on mielestämme tähän tilanteeseen sopivin tapa: kyse on moniulotteisesta ja alueellisesta kasautuneesta huono-osaisuudesta, joka on tässä tapauksessa parasta ottaa analyysiin sellaisenaan.

Vaikka analyysissämme käytetty turvattomuuskysymys keskittyy hyvin tarkasti rajattuun asiaan – viikonloppuilla tapahtuvaan liikkumiseen omalla asuinalueella – on syytä pitää mielessä, ettei kokemusmaailmamme rakennu toisistaan irrallisista elementeistä. Kuten edellä toimme esiin, yleisempi epävarmuus tai ahdinko voi kanavoitua huoleksi oman asuinalueen turvattomuudesta. Baumanin mukaan abstraktimpi turvan ja varmuuden puute – esimerkiksi sosiaaliturvan ongelmat, tulevaisuuteen liittyvä epävarmuus tai talouskriisit – voivat kanavoitua helpommin hallittavalle ja konkreettisemmalle alueelle, nimittäin omaisuuden ja henkilökohtaisen koskemattomuuden turvaan. (Bauman 2001; ks. myös Aalbers & Rancati 2008.) Muodoton, vaikeasti hallittava turvattomuus ilmenee siten

konkreettisena huolena, mikä voidaan kenties tulkita myöhäismodernin riskiyhteiskunnan vaatimaksi selviytymiskeinoksi (Van den Herrewegen 2010; ks. myös Hollway & Jefferson 1997). On kuitenkin syytä todeta, että analyysimme on osaltaan jännitteisessä suhteessa edellä esitettyyn kanavoitumistulkintaan. Jos yleinen turvattomuuden ja epävarmuuden kokemus heijastuisi mainitulla tavalla kokemuksissa oman asuinalueen turvattomuudesta, olettaisi omakohtaisen työttömyyden lisäävän turvattomuutta, kuten Smolej'n ja Kivivuoren (2006) tutkimuksessa. Omien analyysimme valossa näin ei kuitenkaan yksilötasolla ole, kuten edellä huomasimme. Kyse voi olla mallien muuttujarakenteen eroista, sillä Smolej ja Kivivuori yhdistävät samaan luokkaan työttömät ja työkyvyttömyyseläkeläiset ja vertailuryhmänä toimi työssäkäyvien ryhmä. Edellä esitetyn lisäksi kokeilimme omalla aineistollamme vakioimattomalla mallilla työttömien vertaamista työssäkäyviin (ei esitetty mallitaulukossa), mutta merkitsevää tulosta ei tullut silloinkaan. Sisällöllistä selitystä havainnollemme voidaan etsiä pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin toiminnasta, joka vielä verrattain tehokkaasti tasaa erilaisten elämän varrella vastaan tulevien riskien vaikutuksia (esim. Kemppainen 2011).

Vaikka omakohtainen työttömyys ei näytäkään ruokkivan asuinympäristössä koettua turvattomuutta, sosioekonomisesti huono-osainen asuinalue ja sosiaalisesti tuetussa kerrostalovuokra-asunnossa asuminen ovat turvattomuuden riskitekijöitä. Vastaajien esittämien tulkintojen mukaan asuinalueen turvattomuudessa olisi kyse erityisesti päihteiden käyttäjistä ja nuorisosta. Alueen huono-osaisuuden ja koetun turvattomuuden yhteyttä voidaan lähestyä teoreettisesti kahden toisistaan täydentävän tulkin avulla. Sosiaalisen disorganisaation viitekehyksestä käsin tarkasteltuna kyse on ennen muuta sosioekonomisesti huono-osaisen alueen heikosta sosiaalisesta kontrollista sekä tämän mahdollistamana häiriökäyttäytymisestä, omakohtaisesti koetuista uhkatilanteista sekä toissijaisista uhrikokemuksista. Yhteys on kuitenkin mahdollista jäsentää myös kanavoitumisajatusta soveltaen. Voidaan ajatella, että sosioekonomisesti huono-osaisella alueella tai sosiaalisesti tuetussa kerrostalovuokra-asunnossa asuminen toimii asukkaille – omasta sosioekonomisesta asemasta riippumatta – eräänlaisena muistuttajana siitä, kuinka pienestä elämänkohtaloiden suunta voi lopulta olla kiinni myöhäismodernissa yhteis-

kunnassa. Kyse olisi tässä tapauksessa yleistyneen epävarmuuden ei-omakohtaisesta muodosta, jonka kanavoituminen huoleen asuinalueen turvatomuudesta voitaisiin ymmärtää samaan tapaan kuin omakohtaisenkin epävarmuuden tapauksessa. Tällöin oman asuinympäristön sosioekonominen rakenne konkreettisine ihmiskohtaloiheen toimisi paitsi urbaanien uhkien, myös yleistyneen epävarmuuden symbolisena ympäristönä. Kääriäisen (2002) havainto, jonka mukaan turvattomuus yleistyi Helsingissä ja Espoossa vuosina 1997–2001 eniten suurimman työttömyyden alueilla, ja sielläkin erityisesti parempiosaiten asukkaiden keskuudessa, tukee ajatustamme epävarmuuden symbolisesta ympäristöstä. Tulkinta on luonnollisesti alustava, mutta pidämme sitä keskustelun arvoisena täydennyksenä perinteiseen, sosiaalisen disorganisaation käsitteeseen nojaavaan jäsenyykseen.

Lopuksi haluamme esittää kaksi metodologista huomiota. Ensinnäkin mikä tahansa aluetematikkaan tukeutuva tarkastelu joutuu kohtaamaan kysymyksen aluetason valinnasta. Käyttämämme aluejako perustuu Helsingin peruspiireihin. Tämäntyylinen, arjen mittakaavaan nähden varsin suuria alueita sisältävä hallinnollinen jako on siinä mielessä ongelmallinen, että alueen sisälle jää paljon vaihtelun tilaa, tässä tapauksessa turvattomuuden kokemuksen ja sen mikrotasoisien tekijöiden suhteen (esim. Nasar & al. 1993). Raide liikenteen asemaa ja välitöntä asuinympäristöä ilmaisevien muuttujien avulla pystyimme tarkentamaan analyysistä muodostuvaa kuvaa tähän suuntaan, mutta aivan paikalliselle mikrotasolle ei kyselyiden avulla päästä, vaikka avovastaukset jossakin määrin auttavatkin tässä suhteessa. Lisäksi on hyvä pitää mielessä, että vastaajat tulkitsevat käsitteen ”oma asuinalue” omilla tavoillaan, eikä tul-

kintojen yhtenevyyttä suhteessa käyttämämme aluejakoon voida ottaa annettuna.

Toiseksi emme pääse tarkastelussamme perusteellisesti kiinni alueelliseen valikoitumisproblematiikkaan. On mahdollista, että turvattomuutta selittävät tekijät selittävät myös osin asuinalueen valintaa. Emme pidä tätä kuitenkaan tulostemme kannalta merkittävänä ongelmana. Voidaan hyvin ajatella niin, että turvattomuutta herkimmin kokevat ryhmät pyrkivät, taloudellisten resurssiansa mukaan, hakeutumaan alueille, joilla turvattomuutta aiheuttavia tekijöitä on vähemmän. Tämä puolestaan johtaisi siihen, että turvattomuustekijöiden suhteen epäedullisimmille alueille jäisi suhteellisesti enemmän sellaisia asukkaita, jotka eivät omien yksilöllisten ominaisuuksiensa takia olisi niin herkkiä kokemaan turvattomuutta. Tällainen mekaniikka kuitenkin odotettavasti tasoittaisi alueiden välisiä eroja turvattomuuskokemuksissa. Tästä näkökulmasta katsottuna tuloksemme ovat siis pikemminkin konservatiivisia kuin yliampuvia.

Jatkotutkimuksissa olisi kiinnostavaa yhdistää kyselyhavaintoihin laadullisen tutkimusotteen tarjoamia mahdollisuuksia turvattomuuden kokemuksen ja sitä aiheuttavien tekijöiden yksityiskohtaisemmassa erittelyssä. Kvantitatiivisen analyysin suhteen eräs tekninen kehityskohde olisi sijaintitiedon hyödyntäminen malleissa esimerkiksi spatiaalisten mallien avulla (esim. Anselin 2009). Sisällöllisessä mielessä olisi keskeistä selvittää ensinnäkin, minkälainen suhde alueen turvattomuudella on hyvinvoinnin eri osatekijöihin ja muuttohalukkuuteen. Toiseksi analyysien ulottaminen kaupunkialueiden laitamille ja koko Suomen tasolle toisi tarpeellista lisävalotusta koetun turvattomuuden ymmärtämiselle.

KIRJALLISUUS

- Aalbers, Manuel B. & Rancati, Sara: Feeling insecure in large housing estates: tackling Unsicherheit in the risk society. *Urban Studies* 45 (2008): 13, 2735–2757.
- Aaltonen, Mikko & Janne Kivivuori & Pekka Martikainen: Social determinants of crime in a welfare state: do they still matter? *Acta Sociologica* 54 (2011): 2, 162–181.
- Allison, Paul D.: Logistic Regression Using SAS. Theory and Application. Second Edition. Cary, NC: SAS Institute Inc., 2012.
- Anselin, Luc: Spatial regression. In A. Stewart Fotheringham & Peter A. Rogerson (eds.) *The Sage Hand-*

- book of Spatial Analysis*. London: Sage, 2009.
- Austin, D. Mark & Furr L. Allen & Spine, Michael: The effects of neighborhood conditions on perceptions of safety. *Journal of Criminal Justice* 30 (2002): 5, 417–427.
- Bakker, J.I.: Definition of the situation. In Ritzer, George (ed.): *Blackwell Encyclopedia of Sociology*. Blackwell Reference Online, 2007. http://www.sociologyencyclopedia.com/subscriber/tocnode.html?id=g9781405124331_chunk_g978140512433110_ss1-12 (luettu 14.2.2013).
- Bauman, Zygmunt: *Community. Seeking Safety in an Unsecure World*. Cambridge: Polity, 2001.

- Box, Steven & Chris Hale & Glen Andrews: Explaining fear of crime. *The British Journal of Criminology* 28 (1988): 3, 340–356.
- Blöbaum, Anke & Marcel Hunecke: Perceived danger in urban public space: the impacts of physical features and personal factors. *Environment and Behavior* 37 (2005): 4, 465–486.
- Bronlow, Alec: A geography of men's fear. *Geoforum* 36 (2005): 5, 581–592.
- Brunton-Smith, Ian & Patrick Sturgis: Do neighbourhoods generate fear of crime? An empirical test using the British Crime Survey. *Criminology* 49 (2011): 2, 331–369.
- Ceccato, Vania: The urban fabric of crime and fear. In Ceccato, Vania (ed.): *The Urban Fabric of Crime and Fear*. Dordrecht: Springer, 2012.
- Coleman, James S.: Social capital in the creation of human capital. *The American Journal of Sociology* 94 (1988), 95–120.
- Downes, David & Paul Rock: *Understanding Deviance*. 6. painos. Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Farrall, Stephen & Jon Bannister & Jason Ditton & Elizabeth Gilchrist: Questioning the measurement of the 'fear of crime'. *The British Journal of Criminology* 37 (1997): 4, 658–679.
- Ferraro, Kenneth F. & Randy LaGrange: The measurement of fear of crime. *Sociological Inquiry* 57 (1987): 1, 70–101.
- Foster, Sarah & Billie Giles-Corti & Matthew Knui-man: Neighbourhood design and fear of crime: a social-ecological examination of the correlates of residents' fear in new suburban housing developments. *Health & Place* 16 (2010): 6, 1156–1165.
- Garofalo, James & Laub, John: The fear of crime: broadening our perspective. *Victimology* 3 (1979): 3–4, 242–253.
- Hale, Chris: Fear of crime. A review of the literature. *International Review of Victimology* 4 (1996): 2, 79–150.
- Halpern, David: *Social capital*. Cambridge: Polity, 2005.
- Heiskanen, Markku: Väkiältä, pelko, turvattu. Surveytutkimusten näkökulmia suomalaiseen turvallisuuteen. Tutkimuksia 236. Helsinki: Tilastokeskus, 2002.
- Heiskanen, Markku & Roivainen, Outi: Helsinki! Tutkimus helsinkiläisten turvallisuudesta ja Helsingin poliisin palvelukyvystä. Tutkimuksia 21. Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu, 2005.
- Herrewegen, Evelien Van den: "Safety: everybody's concern, everybody's duty"? Questioning the significance of 'active citizenship' and 'social cohesion' for people's perception of safety. In Cools, Mark & Ruyver, Brice De & Easton, Marleen ym. (eds.): *Safety, Societal Problems and Citizen's Perceptions*. Antwerpen: Maklu, 2010.
- Hollway, Wendy & Tony Jefferson: The risk society in an age of anxiety: situating fear of crime. *The British Journal of Sociology* 48 (1997): 2, 255–266.
- Hosmer Jr., David W. & Stanley Lemeshow, Rodney X. Sturdivant: *Applied Logistic Regression*. 3. painos. Hoboken: Wiley, 2013.
- Jacobs, Jane: *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House, 1961.
- KaksPlus: Mitkä ovat lapsiperheelle parhaat asuinalueet Helsingissä? Keskusteluketju, 2012. <http://kaksplus.fi/keskustelu/plussalaiset/mitas-nyt/2086423-mitka-ovat-lapsiperheelle-parhaat-asuinalueet-helsingissa/> (luettu 8.1.2013).
- Karisto, Antti & Tuominen, Martti: *Kirjoituksia kaupunkipeloista*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 1993.
- Karlson, Kristian B. & Holm, Anders & Breen, Richard: Comparing regression coefficients between same-sample nested models using logit and probit: a new method. *Sociological Methodology* 42 (2012): 286–313.
- Kaupunkivertailuaineisto. Turvattu asuinalueella. [https://www.poliisi.fi:8443/intermin/images.nsf/files/238D673FAE1634C0C2256E43004A6401/\\$file/Turvattu+asuinalueella+uhriutuminen.pdf](https://www.poliisi.fi:8443/intermin/images.nsf/files/238D673FAE1634C0C2256E43004A6401/$file/Turvattu+asuinalueella+uhriutuminen.pdf) (luettu 19.1.2013).
- Kemppainen, Teemu: Well-being in Socio-Political Context. *European Welfare Regimes in Comparison*. Studies in social security and health 123. Helsinki: Kela, 2011.
- Keskinen, Vesa: Paluu normaaliin. Helsingiläisten palvelujen arviointia 2005 ja 2008. Tutkimuskatsaus 2009:5. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 2009.
- Kopomaa, Timo: Tori, marginaali, haastava kaupunki. Tilatapauksia julkisten ulkotilojen käytöstä ja reummaisista käytännöistä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 1997.
- Kortteinen, Matti & Tuominen, Martti & Vaattovaa-ra, Mari: Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 70 (2005): 2, 121–131.
- Koskela, Hille: Pelkokierre. Pelon politiikka, turvamarckinat ja kamppailu kaupunkitilasta. Helsinki: Gaudeamus, 2009.
- Kääriäinen, Juha: Rikollisuuden pelko kasvaa Itä-Helsingissä. Asuinalueiden erilaistuminen ja turvattuuden kokeminen Helsingissä ja Espoossa vuosina 1997 ja 2001. *Yhteiskuntapolitiikka* 67 (2002): 3, 214–222.
- Lindgren, Therese & Maria R. Nilsen: Safety in Residential Areas. *Tijdschrift voor Economische en Social Geografie* 103 (2012): 2, 196–208.
- Lilly, J. Robert & Francis T. Cullen & Richard A. Ball: *Criminological Theory. Context and Consequences*. 5th Edition. Los Angeles: Sage, 2011.
- Liska, Allen E. & Sanchirico, Andrew & Reed, Mark E.: Fear of crime and constrained behavior. Specifying and estimating a reciprocal effects model. *Social Forces* 66 (1988): 3, 827–837.
- Meidän Perhe: HELSINKI, mikä alue on hyvä asua? Kyseessä lapsiperhe. Keskustelut, 2007. http://www.maidanperhe.fi/keskustelut/alue/2/viestiketju/619758/_helsinki_mika_alue_on_hyva_asua_kyseessa_lapsiperhe (luettu 8.1.2013).
- Mood, Carina: Logistic regression: why we cannot do what we think we can do, and what we can do

- about it. *European Sociological Review* 26 (2010): 1, 67–82.
- Nasar, Jack L. & Fisher, Bonnie & Grannis, Margaret: Proximate physical cues to fear of crime. *Landscape and Urban Planning* 26 (1993), 161–178.
- Niemelä, Pauli: Turvallisuuden käsite ja tarkasteluehdot. Teoksessa Pauli Niemelä & Anja Riitta Lahikainen (toim.) *Inhimillinen turvallisuus*. Tampere: Vastapaino, 2000.
- Raijas, Anu & Sailio, Marjaana: Arjen ristiriitoja pikakulapsiperheissä. *Nettikeskustelun analyysi*. Janus 20 (2012): 4, 316–333.
- Sirén, Reino & Aaltonen, Mikko & Kääriäinen, Juha: Suomalaisen väkivaltakokemukset 1980–2009. Kansallisen uhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 2010.
- Skifter Andersen, Hans: Urban Sores. On the Interaction Between Segregation, Urban Decay and Depressed Neighbourhoods. Aldershot: Ashgate, 2003.
- Smolej, Mirka & Janne Kivivuori: The relation between crime news and fear of violence. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* (2006) 7: 2, 211–227.
- Stafford, Mai & Chandola, Tarani & Marmot, Michael. Association between fear of crime and mental health and physical functioning. *American Journal of Public Health* 97 (2007): 11, 2076–2081.
- Stanko, Elizabeth A.: Victims and us. The life history of 'fear of crime' and the politicisation of violence. In Tim Hope & Richard Sparks (eds.): *Crime Risk and Insecurity*. London: Routledge, 2000.
- Suominen, Petteri: Suomi – Euroopan turvallisimaa maata? Tutkimus suomalaisten turvallisuuskäsityksistä. Poliisin ylijohdon julkaisusarja 7/2009. [http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/3D6379853B32E72DC225768C003279F0/\\$file/7-2009.pdf](http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/3D6379853B32E72DC225768C003279F0/$file/7-2009.pdf) (luettu 17.7.2013)
- Tabachnick, Barbara G. & Fidell, Linda S.: *Using Multivariate Statistics*. Sixth Edition. Boston: Pearson, 2013.
- Tuominen, Martti: ”... öiseen aikaan ja joskus päiväläkin”. Helsingin turvallisuuskysely 2009. Tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 5. Helsinki: Tietokeskus, 2010.
- Tuominen, Martti & Lönnqvist, Henrik & Kemppainen, Teemu: Turvattomuuskokemukset keskittyvät Helsingissä alueittain – alueellisten erojen selittämisestä. *Kvartti* (2013): 1, 49–63.
- Vaattovaara, Mari & Kortteinen, Matti: Segregaatiosta ja sen inhimillisestä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä. *Talous & yhteiskunta* 40 (2012): 3, 60–65.
- Vauva: Mikä on Helsingin ihanin alue lapsiperheelle? Keskustelut, 2009. http://www.vauva.fi/keskustelut/alue/2/viestiketju/1096820/mika_on_helsingin_ihanin_alue_lapsiperheelle (luettu 8.1.2013).
- Wirth, Louis: Urbanism as a way of life. *The American Journal of Sociology* XLIV (1938): 1, 1–24.

ENGLISH SUMMARY

Teemu Kemppainen & Henrik Lönnqvist & Martti Tuominen: Unsafety is not evenly distributed. Which residential area characteristics explain experiences of unsafety in Helsinki? (Turvattomuus ei jakaudu tasan. Mitkä asuinalueen piirteet selittävät helsinkiläisten kokemaa turvattomuutta?)

This research explores how residents' experiences of unsafety in their neighbourhoods during weekends are explained by individual factors and residential area characteristics. We are particularly interested in the role of the residential area and its characteristics. Our analysis draws on data from the 2009 security questionnaire in Helsinki and statistical data compiled for individual districts in Helsinki. Theoretically our analysis is informed by the urban sociology concept of social disorganisation and the idea we have developed from the criminological and sociological literature about how the general sense of insecurity is channelled into unsafety at the residential area level.

Even after controlling for individual factors there are quite marked differences between Helsinki districts in residents' perceived unsafety. It is interesting to explore the reasons behind these differences. Our findings suggest that the risk of experiences of unsafety is greater among women than men, and that young women are particularly vulnerable. The individual's

education or labour market position, by contrast, show no associations with perceived unsafety. Living in subsidised rental accommodation involves an increased risk of unsafety. The same goes for personal experiences of violence and particularly witnessing violence. The result for residential area characteristics is that living in the vicinity of rail transport links, a high frequency of emergency callouts to deal with public disturbance incidents in the residential area and socio-economic deprivation expose residents to unsafety.

We maintain that the association between socio-economic deprivation in the residential area and perceived insecurity can be understood not only on the basis of the traditional social disorganisation thesis, but also via what may be described as a channelling process. Sociologist Zygmunt Bauman has proposed that the general insecurity and unpredictability that characterise late modern society may become channelled into concerns at a more concrete level. People living in socio-economically deprived areas might have to witness not only disruptive behaviour that they experience as threatening, but also symbolism that reminds them of insecurity and engenders a sense of unsafety.

Keywords: urban sociology, unsafety, residential areas, Helsinki.